

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **U. a. s.**,
so sídlom X. Bratislava, B., proti žalovanej:
I., bytom X., právne zastúpenej
M., advokátom so sídlom X. **o zaplatenie 2 184 264,-- Sk s príslušenstvom**, na dovolanie
žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 16Cob/26/2007-323 zo dňa 30.
októbra 2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa
30. októbra 2007 č. k. 16Cob/26/2007-323 v napadnutej časti **z r u š u j e** a vec mu
v r a c i a na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Súd prvého stupňa rozsudkom z 10. januára 2007 vyhovel žalobe a uložil žalovanej
povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2 184 264,-- Sk so 16,5 % ročným úrokom z omeškania
zo sumy 2 050 000,-- Sk odo dňa 12. júna 2002 do 6. februára 2003, 13 % ročným úrokom
z omeškania zo sumy 2 050 000,-- Sk od 7. februára 2003 do zaplatenia a 12 % ročným
úrokom z omeškania zo sumy 134 264,-- Sk od 26. februára 2004 do zaplatenia.
Zároveň rozhodol, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške
112 860,-- Sk.

V odôvodnení uviedol, že účastníci konania uzavreli dňa 29. októbra 1999 poisťnú
zmluvu č. 116643 o poistení zodpovednosti pri zabezpečení colného dlhu poisteným

v postavení hlavného zodpovedného ako organizáciou, ktorá vydáva tranzitné vyhlásenia T1 alebo T2. Spoločnosť N. ako dopravca deklarant prepravovala do Francúzska tovar podliehajúci vývoznému clu, spoločnosť Z. a. s., vystupovala ako odosielateľ – vývozca. Žalovaná na požiadanie dopravcu vystavila dňa 8. decembra 1999 colné vyhlásenie T1 č. 607102902647, ktorým navrhla prepustenie tovaru do tranzitného režimu T1, čím sa stala hlavným zodpovedným. Spoločnosť N. nepredložila tovar s dokladom T1 colnici určenia vo Francúzsku z dôvodu, že vodič kamiónu bol počas prepravy tovaru prepadnutý. Z dôvodu nedodania tovaru colnému úradu určenia vymeral Colný úrad B. v Českej republike na tovar colný dlh 1 404 895,-- Kč. Žalobca ako poisťovateľ uhradil za žalovanú dňa 11. júna 2002 colný dlh vo výške 2 075 030,-- Sk (poistná udalosť č. 11967-2000). Na základe ďalšej poistnej udalosti č. 4949-2003 si žalobca voči žalovanej uplatnil i sumu 134 264,-- Sk. Žalovaná dňa 6. februára 2003 pohľadávku uhradila čiastočne v sume 25 030,-- Sk, a preto súd konanie v tejto časti zastavil. Pohľadávka žalobcu v celkovej sume 2 184 264,-- Sk pozostávala:

1. zo zmluvnej pokuty 80 % poistného plnenia z poistnej udalosti č. 11967/2000 podľa čl. VI bod 2, písm. g/ poistnej zmluvy vo výške 1 660 024,--Sk, ktorú súd vyhodnotil ako platne dohodnutú zmluvnú pokutu podľa § 544 a § 545 Občianskeho zákonníka;
2. z 10 % spoluúčasti na poistnom plnení podľa čl. IV poistnej zmluvy vo výške 207 503,-- Sk, ktorú žalovaná výslovne uznala v podaní zo dňa 10. marca 2006;
3. zo zmluvnej pokuty vo výške 75 030,-- Sk podľa čl. VI poistnej zmluvy, ktorú časť žalovaná taktiež uznala podaním zo dňa 10. marca 2006;
4. zo zmluvnej pokuty 50 % ako regresu podľa čl. VI ods. 2, písm. b/ poistnej zmluvy vo výške 132 473,-- Sk, v ktorej si ho uplatnil žalobca;
5. zmluvnej pokuty 80 % poistného plnenia z poistnej udalosti č. 4949-2003 vo výške 107 411,-- Sk;
6. spoluúčasti na poistnom plnení podľa čl. IV zmluvy vo výške 13 426,-- Sk;
7. zmluvnej pokuty 50 % z poistného plnenia - regres podľa čl. VI ods. 2 písm. b/ zmluvy vo výške 13 427,-- Sk, v akej si ho uplatnil žalobca.

Súd mal na základe vykonaného dokazovania za preukázané, že zmluva o ručení medzi žalovanou a spoločnosťou N. (ručiteľ) nebola platne uzatvorená a dospel tiež k záveru, že žalovaná v konaní nepreukázala tvrdenú absolútnu neplatnosť relevantných ustanovení čl.

VI bod 2, písm. f/, čl. VI bod 2, písm. d/ poistnej zmluvy. Pretože žalobca v konaní preukázal porušenie povinnosti žalovanej predložiť žalobcovi riadne a v súlade s poistnou zmluvou zmluvu o ručení, predložiť riadne a včas všetky v poistnej zmluve požadované doklady a súd sa nestotožnil s názorom žalovanej, že tlačiarne a tonery nemožno považovať za spotrebnú elektroniku, súd žalobe vyhovel, a to vrátane uplatneného úroku z omeškania v súlade s ustanovením § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3 nariadenia. Úspešnému žalobcovi priznal podľa § 142 ods. 1 O. s. p. náhradu trov konania.

Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací na odvolanie žalovanej rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 270 929,-- Sk so 16,5 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 282 583,-- Sk odo dňa 12. júna 2002 do 6. februára 2003, 13 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 257 503,-- Sk odo dňa 7. februára 2003 do zaplataenia a 12 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 13 426,-- Sk od 26. februára 2004 do zaplataenia. Zmenil tiež výrok o náhrade trov konania tak, že žalobca je povinný zaplatiť žalovanej náhradu trov prvostupňového konania vo výške 100 335,-- Sk k rukám jej právneho zástupcu. Vo zvyšku uplatnenej istiny a úrokov z omeškania žalobu zamietol a žalobcu zaviazal zaplatiť žalovanej náhradu trov odvolacieho konania vo výške 174 211,-- Sk k rukám jej právneho zástupcu.

V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že sa nestotožnil s právnym záverom súdu prvého stupňa v časti, v ktorej súd prvého stupňa zaviazal žalovanú zaplatiť zmluvnú pokutu pri poistnej udalosti č. 11697-2000, a to podľa čl. VI bod 2, písm. f/ poistnej zmluvy, keď si žalobca uplatnil zmluvnú pokutu vo výške 80 % z poistného plnenia 1 660 024,-- Sk. Odvolací súd je tohto názoru, že žalobcovi nie je možné priznať takto uplatnený nárok, pretože nejde o zabezpečenie zmluvnej povinnosti podľa ust. § 544 Občianskeho zákonníka. Preto odvolací súd dospel k záveru, že uplatnený nárok podľa čl. VI bod 2, písm. f/ poistnej zmluvy, a to zmluvná pokuta v sume 80 % poistného plnenia, nespĺňa náležitosti tejto formy zabezpečenia záväzku, a preto nárok nemohol priznať. Podľa odvolacieho súdu sú uvedené ustanovenia poistnej zmluvy neurčité, a teda i neplatné v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nakoľko žalobca v nich používa pojem regres pre postup žalovanej v prípade poistnej udalosti, hoci v ďalších ustanoveniach zmluvy správne používa pojem zmluvná pokuta pre zabezpečenie zmluvných povinností žalovanej v zmysle ust. § 544 Občianskeho zákonníka a pojem regres pre postih žalovanej pri nedodržaní príslušného postupu v prípade

poistnej udalosti. To isté platí i pre uplatnenú zmluvnú pokutu podľa čl. VI, bod 2 písm. d/ poistnej zmluvy, týkajúceho sa predloženia dokladov a zníženia poistného plnenia vo výške 50 %, čo si žalobca vyčíslil sumou 132 473,-- Sk, ktorú odvolací súd žalobcovi taktiež nepriznal. Obdobne to platí i pre poistnú udalosť č. 4949-2003, kde nebolo možné žalobcovi priznať nárok podľa čl. VI bod 2, písm. f/ poistnej zmluvy – zmluvnú pokutu vo výške 80 % z poistného plnenia – 107 411,-- Sk, ako ani nárok podľa čl. VI, bod 2 písm. d/ poistnej zmluvy – zníženia poistného plnenia vo výške 50 %, ktoré si žalobca vyčíslil sumou 13 427,-- Sk. Odvolací súd teda zaviazal žalovanú k zaplateniu 10 %-nej spoluúčasti z poistnej udalosti č. 11697-2000 podľa poistnej zmluvy č. 116643, podľa čl. IV v sume 207 503,-- Sk, ako aj podľa čl. VI bod 7 vo výške 75 030,-- Sk. Tieto nároky si žalobca uplatnil v súlade s poistnou zmluvou, ako aj s príslušnými ustanoveniami Občianskeho zákonníka. Žalovaná ohľadne nároku žalobcu tvrdila, že sumu 75 030,-- Sk uhradila, avšak ani pred súdom prvého stupňa, ani v odvolacom konaní nepredložila o tom žiaden dôkaz. Dňa 6. februára 2003 čiastočne, v sume 25 030,-- Sk, pohľadávku uhradila, v ktorej časti bolo konanie dňa 25. mája 2006 zastavené. Odvolací súd ďalej zaviazal žalovanú k zaplateniu 10 % spoluúčasti z poistnej udalosti č. 4949-2003 podľa poistnej zmluvy č. 116643, podľa čl. IV v sume 13 426,-- Sk, nakoľko tento nárok si žalobca uplatnil v súlade s poistnou zmluvou, ako aj s príslušnými ustanoveniami Občianskeho zákonníka. Ďalej odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že zmluva o ručení nebola uzavretá platne, nakoľko dopravca spoločnosť N. ako ručiteľ, resp. vodič tejto spoločnosti, podpísaný na predmetnej zmluve poprel a samotná zmluva vykazovala viaceré nedostatky. O úrokoch z omeškania s platením dlžnej sumy odvolací súd rozhodol s poukazom na ust. § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka. O náhrade trov prvostupňového konania a odvolacieho konania rozhodol podľa ust. § 142 ods. 3 a § 151 ods. 1 O. s. p. tak, že hoci žalovaná mala vo veci úspech len čiastočný, súd jej priznal plnú náhradu trov konania, nakoľko mala neúspech v pomerne nepatrnej časti.

Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca dovolanie z dôvodu ust. § 238 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. v zákonom stanovenej lehote v zmysle ust. § 240 ods. 1 O. s. p. Uviedol, že ustanovenia čl. VI ods. 2 písm. f/ a d/ poistnej zmluvy č. 116643 ukladajú povinnosti, za ktorých porušenie Občiansky zákonník nezakazuje viazať zmluvnú pokutu a taktiež tieto ustanovenia jednoznačne spĺňajú podstatné náležitosti vyžadované § 544 Občianskeho zákonníka o zmluvnej pokute, a teda pokiaľ ide o obsah týchto ustanovení,

jedná sa nepochybne o zmluvnú pokutu. Zároveň tieto ustanovenia nie je možné subsumovať pod § 799 ods. 3 Občianskeho zákonníka, nakoľko táto problematika je riešená v čl. VI ods. 5 poistnej zmluvy. Žalobca tiež uviedol, že označenie predmetnej sankcie ako „regres“ alebo „zmluvná pokuta“ je pre určitosť tohto ustanovenia irelevantná, pretože vecný obsah (peňažná sankcia v prípade porušenia právnej povinnosti) tohto ustanovenia je určitý, a teda nemožno vyvodzovať neurčitosť tohto ustanovenia a s tým spojenú absolútnu neplatnosť. I keby sa označenie sankcie vynechalo, vecný obsah ustanovenia bude rovnaký. Upozorňuje, že odvolací súd sa nevysporiadal s ustanovením čl. VI ods. 5 písm. a/ a b/ poistnej zmluvy č. 116643, ktorými tak žalobca, ako i súd prvého stupňa odôvodnili oprávnenosť predmetnej časti návrhu. Žalobca navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušil a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

K podanému dovolaniu sa vyjadrila žalovaná, ktorá považuje rozhodnutie odvolacieho súdu v celom rozsahu za vecne správne a má za to, že odvolací súd vec správne právne posúdil. Súhlasil s názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého sú ust. čl. VI. bod 2, písm. f/ a písm. d/ poistnej zmluvy neurčité, a teda i neplatné v zmysle § 37 ods. 1 OZ. Stotožňuje sa tiež so záverom, že zákonný postup i postih, pokiaľ poistenec nedodrží postup pri uplatnení poistnej udalosti, rieši ust. § 799 ods. 3 OZ, a to tak, že poistiteľ je oprávnený znížiť plnenie, na ktoré by mal poistený nárok. Žalovaná navrhla, aby dovolací súd podané dovolanie žalobcu zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) a smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento mimoriadny opravný prostriedok prípustný (§ 238 ods.1 O. s. p.), preskúmal vec bez nariadenia pojednávania v napadnutom rozsahu podľa § 242 ods. 1 O. s. p., a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bolo žalobe vyhovené v celom zostávajúcom rozsahu (po zastavení konania v časti o zaplatenie 25 030,-- Sk, ktorú sumu žalovaná v priebehu konania zaplatila), v časti o zaplatenie 270 929,-- Sk s príslušenstvom potvrdil a v prevyšujúcej časti o zaplatenie 1 913 335,-- Sk s príslušenstvom zmenil tak, že žalobu ako nedôvodnú zamietol. Predmetom dovolacieho konania je teda iba táto zmeňujúca časť, ktorá pozostáva z nárokov vyplývajúcich z poistnej zmluvy č. 116643 z 29. 10. 1999 v súvislosti s dvomi poistnými

udalosťami z titulu zmluvných pokút podľa čl. VI bod 2 písm. d/ a f/ zmluvy uplatnených. žalobou podanou 29. 11. 2002 a jej rozšírením doručeným súdu prvého stupňa dňa 02. 02. 2006 (č. 1. 106). Súd prvého stupňa žalobe v tejto časti vyhovel, keď po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že tieto dojednania o zmluvnej pokute sú platné a žalovaná porušila zmluvné povinnosti, ktoré boli týmito pokutami zabezpečené. Odvolací súd však považoval ustanovenia čl. VI bod 2 písm. d/ a f/ poistnej zmluvy za neplatné, a to jednak podľa ustanovenia § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka pre neurčitosť, a jednak z dôvodu, že nejde o zabezpečenie zmluvnej povinnosti, ako to má na mysle ustanovenie § 544 Občianskeho zákonníka, keďže postih poistenca pri nedodržaní postupu pri uplatnení poistnej udalosti rieši ustanovenie § 799 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Dovolací súd sa s týmto právnym názorom nestotožnil.

Zmluvná pokuta je jedným z právnych prostriedkov slúžiacim na zabezpečenie zmluvnej povinnosti. Právna úprava obsiahnutá v ustanovení § 544 a § 545 Občianskeho zákonníka vyžaduje pre platné dojednanie zmluvnej pokuty okrem písomnej formy vymedzenie zmluvnej povinnosti, ktorá má byť takto zabezpečená a jednoznačnú dohodu o výške zmluvnej pokuty, resp. spôsobu jej určenia. Dovolací súd považuje za správne právne posúdenie týchto ustanovení poistnej zmluvy súdom prvého stupňa a súhlasí s jeho záverom, že išlo o dojednanie určité, pričom bola jasne vymedzená zmluvná povinnosť i výška zmluvnej pokuty, ktorá bola dojednaná % z poistného plnenia. Podľa názoru dovolacieho súdu nešlo ani o dojednanie, ktoré by bolo neplatné pre rozpor so zákonom v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, konkrétne s ustanovením § 799 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Pri posudzovaní platnosti právneho úkonu nie je rozhodujúce jeho označenie, ale jeho obsah a vôľa toho, kto ho robil, ak nie je v rozpore s jazykovým prejavom. I keď má pravdu odvolací súd v tom, že v poistnej zmluve bol v iných ustanoveniach použitý výraz „zmluvná pokuta“, neznamená to bez ďalšieho, že dojednanie majetkovej sankcie za porušenie konkrétnej povinnosti bez tohto označenia nespĺňa podmienky, ktoré zákon vyžaduje pre platné dojednanie zmluvnej pokuty. Podľa názoru dovolacieho súdu v oboch prípadoch (čl. VI bod 2 písm. d/ aj f/ poistnej zmluvy) boli vymedzené povinnosti, nesplnenie ktorých bude sankcionované určeným majetkovým postihom.

Pretože odvolací súd vychádzal z iného právneho názoru, a preto neskúmal splnenie vecných podmienok pre vznik uplatneného práva, dovolací súd jeho rozhodnutie v napadnutej časti podľa § 243b ods. 2 O. s. p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. S prihliadnutím

na aktuálne znenie úpravy zmluvnej pokuty v Občianskom zákonníku bude môcť zväžiť prípadné moderačné oprávnenie zakotvené v ustanovení § 545a. V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd znovu o trovách pôvodného a dovolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 22. októbra 2008

**JUDr. Zuzana Ď u r i š o v á, v. r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia: M.